

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และขอเสนอแนะ

ในบทนี้จะได้กล่าวถึงสรุปผลการวิจัยทั้งหมด ซึ่งประกอบด้วย วัตถุประสงค์ วิธิตำเนินการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิเคราะห์ข้อมูล การอภิปรายผลการวิจัย และขอเสนอแนะ ดังมีในรายละเอียดต่อไปนี้.-

วัตถุประสงค์ของกาวิจัย

๑. เพื่อศึกษาโครงสร้างของระบบบริหารภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
๒. เพื่อศึกษางานบริหารการศึกษาภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะในด้านความสัมพันธ์กับชุมชน งานวิชาการ งานบริหารบุคคล งานบริหารกิจการนักเรียน งานธุรการ การเงิน บริการ และอื่น ๆ ในประเภทเดียวกัน
๓. เพื่อทราบปัญหาเกี่ยวกับโครงสร้างของระบบบริหารภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และงานบริหารการศึกษาทั้ง ๕ ประเภท ในโรงเรียนดังกล่าว

วิธิตำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ยึดปฏิบัติในการดำเนินการตามหลักเกณฑ์และขั้นตอนดังต่อไปนี้.-

๑. กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้ง ๑๖ จังหวัด โดยสุ่มจังหวัดมาเป็นกลุ่มตัวอย่างร้อยละ ๒๐ ของจังหวัดที่มีอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งหมด ได้จังหวัดที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจำนวน ๓ จังหวัดคือ จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดศรีสะเกษ แล้วจึงสุ่มเลือกโรงเรียนในจังหวัดที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง ๓ จังหวัด เพื่อ

มาเป็นโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างร้อยละ ๑ ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดทั้งหมด ในแต่ละจังหวัดที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างรวมจำนวน ๒๔ โรงเรียน สำหรับกลุ่มตัวอย่างบุคคลที่จะศึกษา ใน ๓ จังหวัด และ ๒๔ โรงเรียนดังกล่าว ได้แบ่งออกเพื่อการศึกษาและวิจัยเป็น ๓ กลุ่มคือ กลุ่มผู้บริหารจำนวน ๑๑๒ คน กลุ่มนักวิชาการจำนวน ๑๑๒ คน และกลุ่มประชาชนอีกจำนวน ๒๔๐ คน รวมทั้งสิ้น ๕๑๔ คน

๒. เครื่องมือการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่การคนควาจากเอกสารและหลักฐานทางราชการอื่น ๆ ประกอบกับการใช้แบบสอบถาม ๓ ชุด สำหรับกลุ่มประชากรที่ศึกษาทั้ง ๓ กลุ่ม ซึ่งสร้างขึ้นใช้ในการวิจัยครั้งนี้โดยเฉพาะ รวมทั้งใช้เทคนิคในการสังเกต และสัมภาษณ์ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ตามโรงเรียนและสถานที่หรือสำนักงานในขอบเขตของการวิจัย โดยผู้วิจัยได้ออกส่งแบบสอบถาม สังเกต และสัมภาษณ์ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลโดยคำนึงถึงลักษณะประชากรและวิธีการวิเคราะห์ซึ่งได้แบ่งออกพิจารณาวิเคราะห์ดังนี้.-

๑. กลุ่มผู้บริหาร จำแนกออกเป็น ๓ ประเภทคือ ผู้บริหารภายในโรงเรียน ผู้บริหารนอกโรงเรียน และผู้บริหารฝ่ายปกครอง

๒. กลุ่มนักวิชาการ จำแนกออกเป็น ๒ ประเภทคือ ศึกษานิเทศก์ และครูฝ่ายปฏิบัติการในโรงเรียน

๓. กลุ่มประชาชน ทำการวิเคราะห์โดยจำแนกตามอาชีพและรายได้เดือนหนึ่งในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้ตารางวิเคราะห์ประกอบคำบรรยาย โดยคำนวณหาค่าทางสถิติคือ ค่าความหาคาร้อยละเป็นรายขอของจำนวนผู้ตอบขอทดสอบแต่ละขอ ที่ได้เก็บรวบรวมข้อมูลมาจากกลุ่มประชากรที่ศึกษาแต่ละกลุ่ม แลวนำมาพิจารณาเปรียบเทียบเพื่อสรุปผล เกี่ยวกับความคิดเห็นและพฤติกรรมเชิงปฏิบัติ ในงานบริหารการศึกษาทั้ง ๕ ประเภท ของโรงเรียน ตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งเอาไว้ต่อไป

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในทุกลักษณะงาน และพฤติกรรมเชิงปฏิบัติของกลุ่มประชากร ทั้ง ๓ กลุ่ม ทอการปฏิบัติงานบริหารโรงเรียนทั้ง ๕ ประเภท พอประมวลสรุปผลได้ดังต่อไปนี้.-

๑. เกี่ยวกับลักษณะประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง ๓ กลุ่ม พบว่าเมื่อจำแนกตามเพศจะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือส่วนใหญ่เป็นชายคิดเป็นร้อยละ ๗๗.๗๒ โดยเฉลี่ย เมื่อพิจารณาจำแนกตามอายุ ผู้บริหารและประชาชนมีลักษณะเหมือนกันคือส่วนใหญ่มีอายุตั้งแต่ ๔๑ ปีขึ้นไป แต่นักวิชาการส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง ๓๑ - ๔๐ ปี อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาโดยเฉลี่ยแล้วจะพบว่า ส่วนใหญ่ประชากรทั้ง ๓ กลุ่ม มีอายุตั้งแต่ ๔๑ ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๘๒ สำหรับการจำแนกพิจารณาตามภูมิลำเนา เหมือนกันทั้ง ๓ กลุ่มคือ ส่วนใหญ่มีวุฒิ คำทวารปริญาตรี คิดโดยเฉลี่ยไคร้อยละ ๘๘.๑๔ เฉพาะกลุ่มประชาชนเมื่อจำแนกพิจารณาตามอาชีพพบว่า ส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นเกษตรกรและรับจ้างรวมเฉลี่ยแล้วถึงร้อยละ ๖๖.๐๗

๒. เกี่ยวกับโครงสร้างของระบบบริหารการศึกษา ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนใหญ่มีโครงสร้างของระบบบริหารที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือในโรงเรียนขนาดเล็ก การจัดระบบการแบ่งงาน การจัดสายงานและหน่วยงาน ยังเป็นไปในลักษณะการรวมอำนาจ และจะค่อย ๆ กระจายอำนาจมากขึ้นโดยลำดับ ตามขนาดของโรงเรียน แต่แม้จะมีการกระจายอำนาจให้แก่ผู้ช่วยฝ่ายต่าง ๆ ผู้ช่วยแต่ละฝ่ายเหล่านั้นก็ยังขึ้นตรงต่อครูใหญ่โดยไม่มีภาระประสานงานกันเท่าที่ควร หรือแทบไม่มีเลย ในด้านการจัดหน่วยงานภายในโรงเรียน ยังไม่มีการจัดอย่างมีระบบตามหลักวิชาเท่าใดนัก คือจัดในลักษณะไม่เป็นแบบแผน และขึ้นอยู่กับความพอใจส่วนตัวเป็นใหญ่ ซึ่งยึดแนวทางหลักสายการบังคับบัญชาเป็นหลักมากกว่า แม้จะมีการประยุกต์ระบบบริหารตามหลักวิชาและทฤษฎีการบริหารงานบางอย่าง ก็ยังเป็นส่วนน้อย เพราะภายในโรงเรียนยังถือครูใหญ่เป็นผู้นำบังคับบัญชาสูงสุดแต่เพียงผู้เดียวอยู่อย่างมั่นคงในทุกกรณี

๓. ในด้านพฤติกรรมในการปฏิบัติงานบริหาร ของกลุ่มผู้บริหารโดยรวมแล้วพบว่า มีการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๓๘ ส่วนการ

ปฏิบัติงานด้านวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน และงานธุรการนั้น มีการปฏิบัติกันอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๕๒, ๓๘.๓๔, ๓๑.๘๗ และ ๓๔.๖๓ ตามลำดับ

๔. จากตัวแทนของประชากรในกลุ่มนักวิชาการ ที่ให้ความเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงปฏิบัติ ในการปฏิบัติงานบริหารการศึกษาทั้ง ๕ ประเภทของโรงเรียน เมื่อพิจารณาเฉลี่ยโดยรวมแล้วพบว่า มีการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๓๖ ส่วนการปฏิบัติงานด้านวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน - และงานธุรการนั้น มีปฏิบัติกันอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๒๒, ๓๓.๖๗, ๒๘.๖๕ และ ๓๒.๓๖ ตามลำดับ ซึ่งผลปรากฏออกมาเช่นเดียวกับผู้บริหาร

๕. เกี่ยวกับพฤติกรรมในการปฏิบัติงานบริหารทั้ง ๕ ประเภทของกลุ่มประชาชน เมื่อพิจารณาเฉลี่ยโดยรวมแล้วพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ๓ ประเภท คือ งานวิชาการ งานบุคลากร และงานธุรการ คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๓๗, ๓๒.๓๑, และ ๔๔.๖๓ ตามลำดับ ส่วนงานที่มีการปฏิบัติกันอยู่ในระดับมาก มี ๒ ประเภท คือ งานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน และงานกิจการนักเรียน คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๘๕ และ ๔๑.๕๕ ตามลำดับ

๖. ในด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา ข้อเสนอแนะ ในระบบและโครงสร้างทั่วไปของงานบริหารภายในโรงเรียน ที่ได้จากกลุ่มประชากรทั้ง ๓ กลุ่มนั้น สรุปผลได้ดังต่อไปนี้.-

๖.๑ กลุ่มผู้บริหาร ได้ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะ และปัญหาต่าง ๆ อันเกี่ยวโครงสร้างของระบบบริหารภายในโรงเรียน ตลอดจนการปฏิบัติงานบริหารโรงเรียนด้านต่าง ๆ ดังนี้

๖.๑.๑ งานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน โรงเรียนส่วนใหญ่ได้พยายามอยู่อย่างเต็มที่ ที่จะเข้ากับชุมชนให้ได้ในทุก ๆ ทาง แต่ก็ยังไม่อาจทำได้อย่างที่ผลจริงจิ่ง เพราะประสบอุปสรรคด้านต่าง ๆ เช่น ประชาชนส่วนใหญ่มุ่งประกอบอาชีพเพื่อเอาตัวรอดในชีวิตครอบครัว มากกว่าที่จะมาสนใจให้ความร่วมมือช่วยเหลือทางโรงเรียนในเรื่องนี้ได้อย่างเต็มที่

๖.๑.๒ งานด้านวิชาการ โรงเรียนส่วนใหญ่ยังใช้วิธีการสอนแบบเก่า ที่ยึดหนังสือแบบเรียนเป็นคู่มือ เป็นหลักสูตร และเป็นอุปกรณ์ไปในตัว วิธีอธิบาย ให้อ่านตาม และจดตามยังใช้กันอยู่มาก การจัดทำโครงการสอนรายวิชาและการจัดทำข้อทดสอบรวม ทางอำเภอยังมีบทบาทอยู่มาก โรงเรียนมีส่วนร่วมโดยผ่านทางกลุ่มโรงเรียนเพียง - เล็กน้อยเท่านั้น ปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อประสิทธิภาพทางการเรียนการสอนของโรงเรียนก็คือ อัตรากำลังครูไม่เพียงพอทั้งจำนวนชั้นเรียนและจำนวนนักเรียน การที่ครูใช้เวลาราชการไปศึกษาต่อในภาคค่ำ ซึ่งต้องออกเดินทางไปเรียนก่อนโรงเรียนเล็กเรียน และการที่ครูจำนวนหนึ่งถูกยืมตัวไปช่วยราชการที่อำเภอและจังหวัดเป็นต้น

๖.๑.๓ งานด้านบริหารบุคลากร ผู้บริหารได้พยายามจัดสวัสดิการและการบำรุงขวัญคนต่าง ๆ ให้แก่ครูมากขึ้น เฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการประเมินผลการปฏิบัติงาน และการพิจารณาความดีความชอบ ซึ่งได้พยายามให้เกิดความยุติธรรมแก่ทุกฝ่ายมากขึ้น

๖.๑.๔ งานด้านการบริหารกิจการนักเรียน โรงเรียนส่วนใหญ่ได้พยายามส่งเสริมให้นักเรียนได้จัดกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งทางวิชาการและด้านความสัมพันธ์กับชุมชน - มากขึ้น

๖.๑.๕ งานธุรการ โรงเรียนส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมดยังไม่มีครูธุรการของโรงเรียนที่จะปฏิบัติงานด้านนี้โดยเฉพาะ คงใช้ครูฝ่ายปฏิบัติการและครูใหญ่ปฏิบัติกันอยู่อย่างกระจัดกระจาย ไม่เป็นระบบระเบียบเท่าที่ควร จะมีการปฏิบัติอย่างเป็นทางการก็เฉพาะในโรงเรียนขนาดใหญ่เท่านั้น

๖.๒ กลุ่มนักวิชาการ ได้ให้ความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงสร้างทั่วไปของระบบบริหารภายในโรงเรียน ตลอดจนอุปสรรคและปัญหาในการปฏิบัติงานบริหารการศึกษาทั้ง ๕ ประเภทของโรงเรียนดังนี้.-

๖.๒.๑ งานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน โรงเรียนยังไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้ประกอบการหรือประชาชนในดินแดนต่าง ๆ เท่าที่ควร ส่วนใหญ่การติดต่อระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง ทำได้โดยการติดต่อทางหนังสือหรือโดยผ่านนักเรียน จะมีการติดต่อประสานงานและขอความร่วมมือจากผู้ปกครองหรือชุมชนโดยตรงอยู่บ้าง แต่ก็มีเป็นส่วนน้อย

๖.๒.๒ งานคานาวิชาการ นอกจากโรงเรียนจะขาดอัตรากำลังครูแล้ว ครูที่ปฏิบัติการสอนอยู่ตามโรงเรียนต่าง ๆ ยังได้รับความเอาใจใส่ช่วยเหลือ ทางวิชาการ จากศึกษานิเทศกนอยมาก

๖.๒.๓ งานคานาบุคลากร ครูยังขาดการบำรุงขวัญที่ดี เฉพาะอย่างยิ่งการพิจารณาความดีความชอบ ยังขาดหลักเกณฑ์ที่จะทำให้ครูได้รับความยุติธรรมอย่างแท้จริง ครูใหญ่และประธานกลุ่มยังไม่มีอิสระที่จะพิจารณาเกี่ยวกับเรื่องนี้เพียงพอ

๖.๒.๔ งานคานากิจการนักเรียน โรงเรียนยังจัดกิจกรรมต่าง ๆ อันเป็นการส่งเสริมทางวิชาการน้อย ในคานาการให้ความร่วมมือเกี่ยวกับการส่งเด็กเข้าเรียน ยังมีน้อยและไม่เป็นไปเท่าที่ควร

๖.๒.๕ งานธุรการ โรงเรียนโดยทั่วไปไม่มีครูธุรการ ทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติเกี่ยวกับงานคานานี้ เพราะครูใหญ่ต้องแบ่งงานธุรการให้คณะครูช่วยกันจัดทำอย่างกระจัดกระจาย ทั้ง ๆ ที่ครูแต่ละคนก็มีงานคานาการสอนล้นมืออยู่แล้ว

๖.๓ กลุ่มประชาชน ได้ให้ความเห็น ขอเสนอแนะ และปัญหาต่าง ๆ โดยรวมว่า ทางราชการควรจะได้ขยายการศึกษาภาคบังคับให้ครบถ้วนทุกตำบล เพราะเท่าที่เป็นอยู่นอกจากจะทำให้เกิดความไม่เสมอภาคกันเกี่ยวกับโอกาสทางการศึกษาแล้ว ในตำบลที่ขยายการศึกษาภาคบังคับถึงชั้นประถมศึกษาตอนปลาย กับในตำบลที่ยังไม่ประกาศขยายการศึกษาภาคบังคับในชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ยังมีความไม่เสมอภาคกันในการเรียกเก็บเงินบำรุงการศึกษาอีกด้วย เกี่ยวกับอัตรากำลังครูก็ควรจะได้พยายามจัดสรรให้ทั่วถึงและให้ครบชั้นเรียนเป็นนอยางนอย รวมทั้งเรื่องอาคารสถานที่เรียนซึ่งขาดแคลนอยู่เป็นอันมากนั้น ก็ควรจะได้ได้รับความเอาใจใส่ให้มากขึ้นด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยที่พบและได้สรุปมาแล้วนั้น มีสิ่งที่จะต้องนำมาพิจารณาได้ดังต่อไปนี้

๑. เกี่ยวกับลักษณะประชากร ซึ่งได้สรุปผลมาแล้วว่า

๑.๑ เมื่อแยกตามเพศ จะมีลักษณะคล้ายกันทั้ง ๓ กลุ่ม กล่าวคือส่วนใหญ่เป็นชาย ทำให้มองเห็นได้ชัดเจนว่า ทั้งในทางปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา และ

การให้ความสนใจเกี่ยวกับเรื่องนี้ ชายมีส่วนปฏิบัติและมีบทบาทในการให้การสนับสนุนส่งเสริม ในการจัดการศึกษาระดับนี้มากกว่าหญิง

๑.๒ เมื่อแยกตามอายุ ผู้บริหารและประชาชนมีลักษณะเหมือนกันคือ ส่วนใหญ่มีอายุตั้งแต่ ๔๑ ปีขึ้นไป สำหรับนักวิชาการนั้นส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง ๓๑ - ๔๐ ปี ซึ่งเป็นข้อที่น่าสังเกตถึงแนวโน้มใหม่ที่น่าจะเป็นไปได้ว่า คนหนุ่มคนสาวจะมีบทบาทในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษา และการบริหารงานด้านการศึกษาในระดับนี้เพิ่มมากขึ้นโดยลำดับ เฉพาะอย่างยิ่งงานด้านวิชาการ

๑.๓ เมื่อแยกตามวุฒิ ซึ่งปรากฏผลเหมือนกันทั้ง ๓ กลุ่ม คือ ส่วนใหญ่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีนั้น แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า โรงเรียนในส่วนภูมิภาคโดยทั่วไปยังขาดแคลนครูที่มีคุณวุฒิและมีความสามารถอยู่เป็นอันมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากว่า การประถมศึกษาของจังหวัดต่าง ๆ กำลังขยายตัวทางด้านปริมาณ เพื่อสนองตอบความจำเป็นและความต้องการทางด้านการศึกษาของท้องถิ่น การขยายตัวดังกล่าวทำให้จำนวนนักเรียนในระดับนี้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งจำนวนครูก็จะต้องเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย เพื่อให้ได้สัดส่วนกัน แต่ครูที่มีความสามารถและมีคุณวุฒิตั้งสูง ๆ ในระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า และระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีไม่เพียงพอแก่ความต้องการในขณะนี้ ดังนั้นเพื่อแก้ปัญหาในการขาดแคลนครูดังกล่าวทางจังหวัดจึงจำเป็นต้องบรรจุแต่งตั้งครูที่มีวุฒิต่ำ หรือบางทีก็ไม่มีวุฒิเข้าทำการสอน ทั้งในตำแหน่งครูและ ผู้ช่วยครูอยู่โดยทั่วไป โดยพยายามหาทางส่งเสริมให้ได้มีโอกาสเพิ่มพูนวิทยฐานะของตนเองขึ้นไปเรื่อย ๆ ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น ส่งเสริมในด้านการสอบวิชาชุด การจัดอบรมครูประจำการ การอนุญาตให้ไปศึกษาต่อภายในประเทศประเภทต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งข้อนี้นับว่าเป็นสิ่งที่ทำให้โรงเรียนประสบปัญหาด้านการเรียนการสอนเพิ่มขึ้นอีกเป็นอันมาก

การขยายตัวทางการศึกษาในด้านปริมาณโดยมิได้คำนึงถึงคุณภาพ จะทำให้การศึกษามีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะคุณภาพของครู เป็นองค์ประกอบอันสำคัญที่จะทำให้เกิดความสมดุล ระหว่างการขยายการศึกษาทางด้านปริมาณและคุณภาพ ยิ่งไปกว่านั้นการขาดแคลนครูที่มีคุณภาพ หรือมีคุณวุฒิเพียงพอ ยังจะเป็นผลให้เกิดการสูญเสียไป และเกิดความล่าช้าทางการศึกษาตามไปด้วย

๒. เกี่ยวกับระบบและโครงสร้าง ของการบริหารภายในโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่ยังจัดระบบและโครงสร้างในการบริหารภายในโรงเรียน อยู่ในลักษณะไม่เป็นแบบแผน ไม่อาจมองเห็นได้อย่างแน่ชัดว่าได้จัดระบบโครงสร้างในการบริหารในรูปใด หรือจัดตามหลักทฤษฎีทางการบริหารลักษณะใดเป็นการแน่นอน แต่ก็พอสรุปได้เป็น ๒ รูปแบบ คือ

๒.๑ บัดแนวตามระบบสายการบังคับบัญชาเป็นหลัก ซึ่งมีข้อที่นำมาพิจารณาได้ดังนี้.-

๒.๑.๑ ในการบริหารหน่วยงานตามแนวดังกล่าวนี้ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารและการบังคับบัญชาหน่วยงาน ตามระเบียบกฎหมายได้ อย่างเต็มที่ ซึ่งโดยวิธีนี้อาจทำให้มีโอกาสนิดพลาดได้มากกว่า เพราะอำนาจในการตัดสินใจสั่งการใด ๆ ในการบริหารงาน อยู่ที่บุคคลเพียงคนเดียว ไม่สอดคล้องกับหลักบริหารที่ควรจะเป็น นั่นคือขาดการระดมสมองและขาดการระดมสรรพกำลังทั้งปวงที่มีอยู่ในหน่วยงาน ให้ได้มีส่วนช่วยกันในการบริหารกิจการภายในโรงเรียน ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อันจะทำให้สอดคล้องกับระบบการปกครองและสภาพของสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงอยู่ในปัจจุบัน

๒.๑.๒ ในด้านความสัมพันธ์และการประสานงานภายในหน่วยงานมีน้อยมาก เพราะแต่ละสายงานหรือแต่ละฝ่ายต่างดำเนินงานโดยอิสระ ตามที่ตนเองได้รับมอบหมายและขึ้นตรงตามสายงานของตนถึงครูใหญ่ ทำให้ขาดการประสานงานและขาดความเข้าใจอันดีระหว่างบุคคลภายในหน่วยงานอันเดียวกัน อันเป็นการก่อให้เกิดการปฏิบัติงานซ้ำซ้อนหรือขัดแย้งกันขึ้นภายในหน่วยงานได้

อย่างไรก็ตาม สาเหตุในเรื่องนี้หากจะประมวลพิจารณาโดยละเอียดแล้ว ก็จะได้เห็นว่า มีสาเหตุเนื่องมาจากอิทธิพลและความสัมพันธ์ที่ครอบงำกันอยู่ ระหว่างระบบบริหารราชการแผ่นดิน ระบบบริหารการศึกษา และระบบบริหารการประถมศึกษาของประเทศ ที่ยึดเป็นหลักปฏิบัติกันอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งเป็นเครื่องกีดกันให้ระบบและโครงสร้างทางการบริหารการศึกษาภายในโรงเรียนต้องปฏิบัติให้สอดคล้องเป็นแนวเดียวกันตามไปด้วย โดยถือว่าเป็นแบบธรรมเนียมในทางราชการที่จะต้องยึดปฏิบัติกันเช่นนั้น อันนับว่าเป็นเรื่องที่จะได้รับการแก้ไขปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงทัศนคติในเรื่องนี้ต่อไป

๒.๒ ยึดตามแนวทฤษฎีและหลักวิชาการบริหารงาน การที่ผลการวิจัยพบว่า โครงสร้างของระบบบริหารภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวนหนึ่งได้มีการจัดระบบบริหารภายใน โดยพยายามประยุกต์เอาหลักและทฤษฎีการบริหารงานในแนวใหม่ เข้ามามีใช้ในการบริหารงานของโรงเรียน อยู่บางนั้น อาจจะเป็นเนื่องมาจากความพยายามและความผลักดันของกระทรวงมหาดไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรมการปกครอง โดยความร่วมมือของแผนกวิชาการบริหารการศึกษา คณะครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งได้ร่วมกันจัดให้มีการอบรมครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา สังกัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดทั่วประเทศมาแล้วหลายรุ่น ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนจำนวนหนึ่ง ได้รับทราบและเข้าใจแนวการจัดระบบบริหาร ตลอดจนโครงสร้างใหม่ ๆ ทางการบริหาร การศึกษา ซึ่งประกอบด้วยหลักการและทฤษฎีการบริหารงานต่าง ๆ อันเป็นผลทำให้บรรดา ครูใหญ่เหล่านั้นได้นำไปปฏิบัติ เพื่อปรับปรุงงานบริหารโรงเรียนของตนต่อไป

การนำเอาหลักการและทฤษฎีใหม่ ๆ ทางการบริหารการศึกษาไปใช้ในการบริหาร โรงเรียนดังกล่าวแล้ว ทำให้โรงเรียนสามารถเข้าใจความต้องการที่แท้จริงของท้องถิ่นได้ มากขึ้น รวมทั้งก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดียิ่งขึ้นระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

อนึ่งจากการแสดงระบบบริหารโรงเรียนตามแนวใหม่นี้ ทำให้เห็นได้ว่า ระบบการ ประสานงานภายในหน่วยงาน และการประสานงานระหว่างหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมี- มากขึ้นกว่าแบบแรกที่ยึดตามแนวสายการบังคับบัญชา ซึ่งนับได้ว่าเป็นแนวที่ก่อให้เกิดความ ร่วมมือในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายตามเจตนารมณ์ และช่วยแก้ปัญหาบางประการ ของโรงเรียนให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี ดังนั้นจึงทำให้เชื่อได้ว่า การบริหารโรงเรียนตามแนว นี้ จะช่วยให้งานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าการบริหารในแนวแรก

๓. จากผลการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงปฏิบัติ ในงานบริหารการศึกษาของโรงเรียน ทั้ง ๕ ประเภท ซึ่งพบว่า

๓.๑ พฤติกรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ซึ่งประชากรกลุ่มผู้บริหารและนักวิชาการยอมรับว่า ได้มีการปฏิบัติกันอยู่ในระดับน้อย ซึ่งผิดกับกลุ่ม ประชาชนที่ระบุว่าได้มีการปฏิบัติงานด้านนี้มาก ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า การที่- ผลปรากฏออกมาเช่นนั้น น่าจะเป็นเนื่องมาจาก ระบบบริหารราชการแบบเก่าซึ่งเป็นไปใน

ลักษณะที่ก่อให้เกิดช่องว่างระหว่างประชาชนกับข้าราชการ ยังมีอิทธิพลในเรื่องนี้อยู่มาก-
 ทำให้ความรู้สึกที่จะมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดสนิทสนมต่อกันมีน้อย แต่ในขณะที่เดียวกันประชาชน
 กลับมีความต้องการที่จะมีความสัมพันธ์และให้ความร่วมมือสนับสนุนแก่โรงเรียนในทุก ๆ ทาง
 เท่าที่เขาจะพึงกระทำได้ แม้กระทั่งการประกอบอาชีพและเศรษฐกิจภายในครอบครัวจะ
 รัศตัวอยู่ก็ตาม ดังนั้นผลการวิจัยในเรื่องนี้จึงทำให้มองเห็นได้ว่า มีลักษณะที่แสดงออกถึง
 ความรู้สึกของผู้ตอบแบบสอบถามที่ให้ความเห็นขัดแย้งกันอยู่ ในเรื่องนี้นอกจากระบบบริหาร
 ราชการจะเป็นอุปสรรค เพราะขาดการสนองตอบความต้องการที่แท้จริงของประชาชน จน
 ทำให้ประชาชนคิดว่าการจัดการศึกษาเป็นหน้าที่โดยตรงของรัฐแล้ว ผู้บริหารและนักวิชา-
 การอาจยังมีความลังเลใจที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาของโรง
 เรียนในระยะนี้ก็เป็นได้

๓.๒ พฤติกรรมเชิงปฏิบัติเกี่ยวกับงานบริหารด้านวิชาการ - ซึ่งปรากฏว่าผู้-
 บริหารและนักวิชาการปฏิบัติงานด้านนี้อยู่ในระดับมาก แต่ประชาชนปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
 ผลการวิจัยในข้อนี้ก็เช่นเดียวกันกับงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน กล่าวคือประชาชนได้ให้
 ความเห็นที่ขัดแย้งกัน กับผู้บริหารและนักวิชาการในเรื่องนี้ จนทำให้มองเห็นได้ชัดเจนยิ่ง
 ขึ้นกว่าเดิมว่า ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน และนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง ยัง
 ไม่ได้ให้ความสนใจที่จะสนองตอบความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในการให้บริการด้าน
 วิชาการแก่ท้องถิ่นเท่าที่ควร คงดำเนินการไปตามวัตถุประสงค์และความมุ่งหมายของทาง
 ราชการหรือของหลักสูตร ซึ่งกำหนดไปจากส่วนกลางเท่านั้นเป็นหลัก

๓.๓ ในด้านการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล ซึ่งผลการวิจัยปรา
 กฏออกมาว่า ผู้บริหารและนักวิชาการได้ปฏิบัติงานด้านนี้อยู่ในระดับมาก ส่วนประชาชนปฏิบัติ
 งานด้านนี้อยู่ในระดับน้อยนั้น ก็แสดงให้เห็นเช่นเดียวกันว่า ผู้บริหารและนักวิชาการ -
 ต่างเริ่มเอาใจใส่ในเรื่องตัวบุคคลกันมากขึ้น เฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่าง
 บุคลากรในหน่วยงาน หรือบุคลากรโรงเรียนทุกฝ่าย ซึ่งนับว่าเป็นการบุกเบิกในทางบริหาร
 ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารงานการศึกษาภายในโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพยิ่ง ๆ
 ขึ้นต่อไป แต่อย่างไรก็ตามประชาชนก็ยังมีส่วนร่วมในเรื่องนี้ในระดับน้อยอยู่นั่นเอง ทั้งนี้
 ก็อาจจะเนื่องมาจากความลังเลใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมหรือเกิดจากช่องว่างดังกล่าวแล้วก็ได้

๓.๔ ในด้านการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารกิจการนักเรียน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้ง ๓ กลุ่ม ได้ให้ความสนใจและปฏิบัติกันอยู่ในระดับมากนั้น อาจเป็นผลเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมทางสังคมปัจจุบัน ที่ทำให้ทุกฝ่ายจะต้องเอาใจใส่ต่อการเรียนและผลการเรียนของบุตรหลาน หรือนักเรียนในความปกครองของตนมากยิ่งขึ้น เฉพาะอย่างยิ่งในภาวะหลังเหตุการณ์วันที่ ๑๔ - ๑๖ ตุลาคม ๒๕๑๖ เป็นต้นมา ความตื่นตัวในด้านต่าง ๆ ตลอดจนความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ทศนคติ และแนวความคิดใหม่ ๆ ในหมู่นักเรียน นิสิตนักศึกษา ใฝ่ใจให้เกิดแรงผลักดันไปสู่ระบบบริหารการศึกษาภายในโรงเรียนทุกระดับว่า เป็นความจำเป็นรีบด่วนที่ทางโรงเรียนจะต้องเปลี่ยนแปลงกลไกทางการบริหารงานของโรงเรียนให้เหมาะสมกับภาวะการณ์ในปัจจุบัน เฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับการบริหารกิจการนักเรียน ซึ่งจำเป็นจะต้องจัดให้เป็นไปในลักษณะที่จะส่งเสริมความสามัคคีภายในชาติ และปลูกฝังพื้นฐานทางประชาธิปไตยเชิงปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ให้สอดคล้องกันไปในขณะที่เดียวกันด้วย

๓.๕ ในด้านการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารงานธุรการของโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและนักวิชาการได้ปฏิบัติงานด้านนี้อยู่ในระดับมาก ส่วนประชาชนปฏิบัติในระดับน้อย ที่ผลการวิจัยปรากฏออกมาเช่นนั้น อาจเนื่องมาจากประชาชนนึกว่างานธุรการ การเงิน และงานบริการอื่น ๆ ภายในโรงเรียนนั้น เป็นเรื่องของผู้บริหารโรงเรียนแลบุคลากรโรงเรียน ที่จะต้องปฏิบัติจัดทำให้เป็นไปตามระเบียบและกฎหมายที่กำหนดเอาไว้ในเรื่องนั้น ๆ มากกว่าที่ประชาชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมยุ่งเกี่ยว หรือควบคุมในเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้ด้วย ซึ่งในข้อนี้หากจะนำมาพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า ประชาชนยังไม่มี ความเข้าใจและมีความพร้อมที่จะรับภาระในการจัดการศึกษาในรูปแบบของท้องถิ่นในโอกาสต่อไปแต่อย่างใด

๔. ในด้านเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการอื่นๆ ซึ่งปรากฏว่าส่วนใหญ่ยังขาดการสนับสนุนส่งเสริมในหลายด้าน เช่น การช่วยเหลือทางวิชาการ สวัสดิการ คุณภาพของครู อัตรากำลังครู วัสดุอุปกรณ์ และอาคารสถานที่ เป็นต้น นั้น เมื่อพิจารณาโดยสรุปแล้วก็จะเห็นได้ว่า ทางราชการได้พยายามอยู่อย่างเต็มที่ที่จะแก้ไขในเรื่องนี้อยู่ตลอดมา แต่ก็ยังไม่สามารถที่จะขจัดปัญหา หรือสนองตอบความต้องการที่แท้จริงของท้องถิ่นได้เท่าที่ควร

ยิ่งไปกว่านั้นเกี่ยวกับผลการวิจัยโดยรวมในทุกเรื่องเท่าที่พบ หากจะเปรียบเทียบกับผลที่ปรากฏในรายงานผลการประเมินมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา ประจำปี พ.ศ. - ๒๕๑๒ ซึ่งกองการประถมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้ทำเอาไว้และพิมพ์ออกเผยแพร่เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๕ แล้ว ก็จะได้เห็นได้ว่าผลปรากฏออกมาใกล้เคียงกัน กล่าวคือ จากผลการจำแนกระดับคุณภาพของโรงเรียนประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉลี่ยที่ประเมินแล้ว ปรากฏผลโดยทั่วไปดังนี้คือ อยู่ในระดับดีเฉลี่ย ๑๑.๓๓ ระดับพอใช้ร้อยละ ๗๑.๓๗ และอยู่ในระดับควรปรับปรุงอีกร้อยละ ๑๓.๔๕ ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ ๓.๘๕ นั้น เป็นโรงเรียนที่อยู่ในระดับดีมากและโรงเรียนที่อยู่ในระดับที่ต้องแก้ไขปรับปรุงโดยรับความร่วมมือกัน - ดังนั้นจึงทำให้ประมวลสรุปได้ว่าไม่ว่าจะเป็นปัญหาในทางบริหาร โครงสร้างโดยทั่วไปของระบบบริหาร ความต้องการของท้องถิ่น ตลอดจนงานบริหารการศึกษาภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้ง ๕ ประเภท เมื่อพิจารณาถึงระดับคุณภาพและประสิทธิภาพในการปฏิบัติแล้ว โรงเรียนประถมศึกษาโดยทั่วไปในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่จะอยู่ในเกณฑ์พอใช้ เช่นเดียวกับผลการประเมินมาตรฐาน - โรงเรียนประถมศึกษาคงกล่าวมาแล้วนั่นเอง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยที่พบ ทั้งที่เกี่ยวกับระบบโครงสร้างของการบริหาร งานบริหาร การศึกษาภายในโรงเรียน ปัญหาและความต้องการด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนและของท้องถิ่นนั้น มีสิ่งที่ควรจะศึกษาเพื่อปรับปรุงแก้ไขดังต่อไปนี้.-

๑. ในด้านโครงสร้างของระบบบริหารการศึกษาประชาบาล ซึ่งดำเนินการอยู่ในปัจจุบันนี้ ยังไม่เป็นไปตามหลักการและวัตถุประสงค์ที่แท้จริง ของการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษา ทั้งนี้เพราะแม่ต่องค์การบริหารส่วนจังหวัดเอง ก็ยังไม่มีอิสระเพียงพอในการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษา เพราะส่วนกลางยังคงควบคุมทั้งทางด้านงบประมาณ งานธุรการ และงานบริหารบุคคลอยู่อย่างเต็มที่ ดังนั้นผู้บริหารในระดับสูง-

จึงควรจะได้พิจารณาเปิดโอกาสให้ผู้บริหาร การศึกษาในส่วนภูมิภาค ระดับต่าง ๆ เฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารการศึกษาระดับโรงเรียน ได้มีบทบาทและมีอำนาจเด็ดขาดในการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารงานภายในโรงเรียน เป็นต้นว่า การวางนโยบาย การคัดเลือก การบรรจุ แต่งตั้ง การโยกย้าย การให้คุณ หรือให้โทษ บุคลากรโรงเรียนทุกฝ่ายได้ ทั้งนี้เพื่อให้โรงเรียนได้มีความคล่องตัวในการปฏิบัติงานทุก ๆ ด้านอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดความยุติธรรมแก่บุคลากรโรงเรียนมากยิ่งขึ้น

๒. ในด้านงานบริหารการศึกษาภายในโรงเรียน ก็ควรจะได้พิจารณาศึกษาเพื่อหาทางแก้ไขปรับปรุงในเรื่องต่อไปนี้.-

๒.๑ งานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ซึ่งผู้บริหารและนักวิชาการต่างก็ยอมรับว่าได้ปฏิบัติงานด้านนี้อยู่ในระดับน้อย อันนับได้ว่าเป็นการขัดต่อหลักการ หรือปรัชญาของการจัดการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม นั่นคือควรจะได้มีการยืดหยุ่นเกี่ยวกับระเบียบในการปฏิบัติต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับภาวะแวดล้อมทางสังคม และความต้องการของท้องถิ่นแต่ละท้องถิ่นที่โรงเรียนนั้น ๆ ตั้งอยู่ เพื่อให้โรงเรียนสามารถเข้ากับชุมชนได้ตามโอกาส

อนึ่งโรงเรียนควรจะได้มีโครงการประชาสัมพันธ์โรงเรียนในระยะยาวไว้ เพื่อเป็นแนวในการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ให้เป็นไปอย่างได้ผลและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๒.๒ งานด้านวิชาการ ควรจะได้มีการแก้ไขปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงในเรื่องหลักสูตร แนวการจัดการศึกษา การผลิตครูที่มีคุณภาพ เพื่อให้อยู่ในฐานะที่จะช่วยปรับปรุงการเรียนการสอนในโรงเรียน หรือยกระดับสภาพสังคมของชุมชนและท้องถิ่นให้ดีขึ้นยิ่งไปกว่านั้นในด้านสวัสดิการ การบำรุงขวัญ และหลักประกันในทางอาชีพครู ก็ควรจะได้มีการปรับปรุงให้ดีขึ้นด้วย เป็นต้นว่า ความก้าวหน้าทางอาชีพ ระดับรายได้ การช่วยเหลือสนับสนุนการปฏิบัติงานทางวิชาการอื่น ๆ จากศึกษานิเทศก์หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒.๓ งานด้านการบริหารงานบุคคลนั้นก็เช่นเดียวกัน โรงเรียนเองควรจะได้มีอิสระในการปฏิบัติงานด้านนี้ ให้มีความคล่องตัวตามสมควร เพราะเท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน นอกจากจะขาดการสนับสนุนในด้านงบประมาณ อันยังผลให้ขาดอัตรากำลังครูในการปฏิบัติงานแทบทุกด้านแล้ว อุปสรรคเกี่ยวกับระเบียบวิธีในการปฏิบัติในด้านนี้ยังก่อให้เกิดความขัดข้องและขาดประสิทธิภาพตามไปด้วย ซึ่งนับว่าเป็นเรื่องที่ควรจะได้รับการศึกษาวិจัยในเรื่องนี้โดย -

เฉพาะ เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมยิ่ง ๆ ขึ้นต่อไป

๒.๔ งานด้านการบริหารกิจการนักเรียนนั้น โรงเรียนควรจะได้มีการส่งเสริมให้มีการวิเคราะห์วิจัย หรือศึกษาเด็กเป็นรายบุคคลให้มากขึ้น อันจะเป็นการส่งเสริมให้การปฏิบัติงานด้านการแนะแนวในโรงเรียนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ในด้านการควบคุมความประพฤติของนักเรียน นอกจากทางโรงเรียนจะได้ใช้ความพยายามโดยใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น ลูกเสือ และอนุชาต เขาช่วยอย่างที่ทำอยู่แล้ว โรงเรียนยังต้องควรให้การฝึกอบรมความรู้ขั้นพื้นฐานทางประชาธิปไตยภาคปฏิบัติ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ให้แก่นักเรียนควบคู่กันไปด้วย เพราะจะเป็นผลทำให้ทางโรงเรียนใกล้ชิดกับทางบ้าน และได้รับความร่วมมือช่วยเหลือจากผู้นปกครอง ในงานด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนมากยิ่งขึ้น

๒.๕ งานบริหารงานธุรการของโรงเรียน โรงเรียนทุกโรงเรียนควรจะได้มีครูทำหน้าที่ธุรการซึ่งงานการฝึกอบรมงานด้านนี้มาโดยเฉพาะ ทั้งนี้เพื่อให้งานด้านนี้ของโรงเรียนได้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย ยิ่งไปกว่านั้นด้านวัสดุอุปกรณ์ และเครื่องใช้สำนักงานต่าง ๆ เช่น พิมพ์ดีด เครื่องอัดสำเนา ตู้เก็บเอกสาร ตลอดจนงบประมาณหมวดค่าใช้สอย สำหรับจัดซื้อวัสดุสิ้นเปลืองที่จำเป็นในงานด้านนี้ ทางโรงเรียนก็ควรได้รับการจัดสรรให้เพียงพอเพียงควย

๓. ผู้บริหารการศึกษาทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ควรจะได้เป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาและการฝึกอบรมเกี่ยวกับงานบริหารการศึกษามาแล้วเป็นอย่างดี นอกจากนั้นยังควรที่จะได้มีการจัดให้ผู้บริหารการศึกษาในทุกระดับ ได้มีโอกาสเข้ารับการอบรม ประชุมสัมมนา - เกี่ยวกับงานในหน้าที่ของตนอยู่โดยสม่ำเสมอ เช่น ปีละ ๑ ครั้ง หรือ ๒ ปีต่อครั้ง ทั้งนี้เพื่อให้สามารถบริหารงานในหน้าที่ของตนได้เป็นปัจจุบัน ถูกต้อง มีหลักเกณฑ์ และมีประสิทธิภาพ ตรงตามความมุ่งหมายในการจัดการศึกษาของชาติมากยิ่งขึ้น

๔. ในการผลิตและการบรรจุแต่งตั้งครู ควรจะได้พิจารณาอย่างเหมาะสม เฉพาะอย่างยิ่งการบรรจุครูในท้องถิ่นกันดาร และในเขตของผู้ออกการร้าย ก็ควรจะเป็นครูชายมากกว่าครูสตรี เพราะครูชายย่อมมีความคล่องตัวและสามารถแสวงหาความปลอดภัยให้แก่ตนเองได้ง่ายกว่าครูสตรี

๕. ควรจะได้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการใช้อาคารสถานที่ของโรงเรียนในระดบนี้โดย

เฉพาะ เชน ห้องเรียน ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการ และห้องพิเศษอื่น ๆ ทั้งนี้เพื่อหาทางให้โรงเรียนสามารถใช้อาคารที่มีอยู่แล้ว ตลอดจนทรัพยากรในท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์มากที่สุด และสามารถขยายอัตรการรับนักเรียนได้มากขึ้น โดยไม่ต้องสร้างอาคารเพิ่มเติม

๖. สำหรับผู้ที่ทำการวิจัยต่อไป ควรจะได้คำนึงถึงเรื่องต่อไปนี้.-

๖.๑ ควรจะได้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับงานบริหารการศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษาทั้ง ๕ งาน โดยแยกศึกษาวิจัยเป็นเรื่อง ๆ ไป เช่น ความสัมพันธ์กับชุมชน งานวิชาการ งานบุคคล งานกิจการนักเรียน หรืองานธุรการ อยางใดอยางหนึ่ง เพราะเท่าที่พบในการวิจัยครั้งนี้ปรากฏว่า ขอบเขตและเนื้อหาของกรวิจัยกว้างเกินไป ซึ่งอาจเป็นผลทำให้การวิจัยไม่ได้ผลสมบูรณ์เท่าที่ควรจะเป็น

๖.๒ ในการทำวิจัยครั้งนี้ ขอบเขตของการวิจัยครอบคลุมพื้นที่ของเขตการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือถึง ๓ เขตด้วยกัน คือ เขตการศึกษา ๕ - ๑๐ และ ๑๑ ดังนั้นจึงเห็นว่า ควรจะได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับงานบริหารการศึกษาของโรงเรียนทั้ง ๕ งาน เพื่อเปรียบเทียบกันเป็นรายเขต

๖.๓ ควรทำการวิจัยถึงโครงสร้างและรูปแบบในการจัดองค์การบริหารการศึกษาประชาบาล เพื่อการปรับปรุงแก้ไขให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่แท้จริง ในการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาให้แก่ท้องถิ่นอยางเหมาะสม

๖.๔ ควรจะได้มีการวิจัยเพื่อจัดทำหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น-ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย